

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آموزش قرآن

اول دبستان

آموزگارگان و اولیای گرامی!

برای دستیابی به اهداف آموزش قرآن و هماهنگی با روش‌های تدریس ارائه شده، مطالب مقدمه‌ی این کتاب را با دقت مطالعه کنید. این کتاب با استفاده از لوحه، نوار آموزشی و کتاب راهنمای معلم تدریس می‌شود.

طبق مصوبه‌ی جلسه‌ی ۶۷۷
شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب توسط آموزگار پایه
و طی ۲ جلسه در هفته، تدریس می‌شود.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی
نام کتاب : آموزش قرآن اول دبستان - ۴/۱
مؤلفان : ابوالفضل انوشه‌پور، مسعود تهرانی فرجاد
غلامعباس سرشورخراسانی، الهه ستوده
سیدمهدی سیف، رضا نباتی و مسعود وکیل
کارشناس آموزشی دوره‌ی ابتدایی : طیبه حمزه بیگی

شاعران : کبری هاشمی، افسانه شعبان‌نژاد
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی
مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

مدیر هنری : مجید ذاکری یونسی
طراح گرافیک و صفحه‌آرایی : محمد عباسی
تصویرگران : نفیسه شهدادی، فاطمه رادپور، سحر عجمی، مهدیه صفایی نیا، لیدا معتمد، علی خدایی، گلنار ثروتیان و مجید ذاکری یونسی

طراح جلد : مجید ذاکری یونسی
حروفچین : کبری اجابتی، فاطمه باقری مهر
طراح خط رایانه‌ای : کامران انصاری

مصصح : سیف‌الله بیگ محمددلیوند، حسین چراغی
امور آماده‌سازی خبر : سپیده ملک ایزدی

امور فنی رایانه‌ای : پیمان حبیب‌پور، حمید نابت کلاچاهی
ناشر : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دوم ۱۳۹۱

حق چاپ محفوظ است.

ISBN 978-964-05-1981-3

شابک ۳-۱۹۸۱-۰۵-۹۶۴-۹۷۸

۱۳۹۱

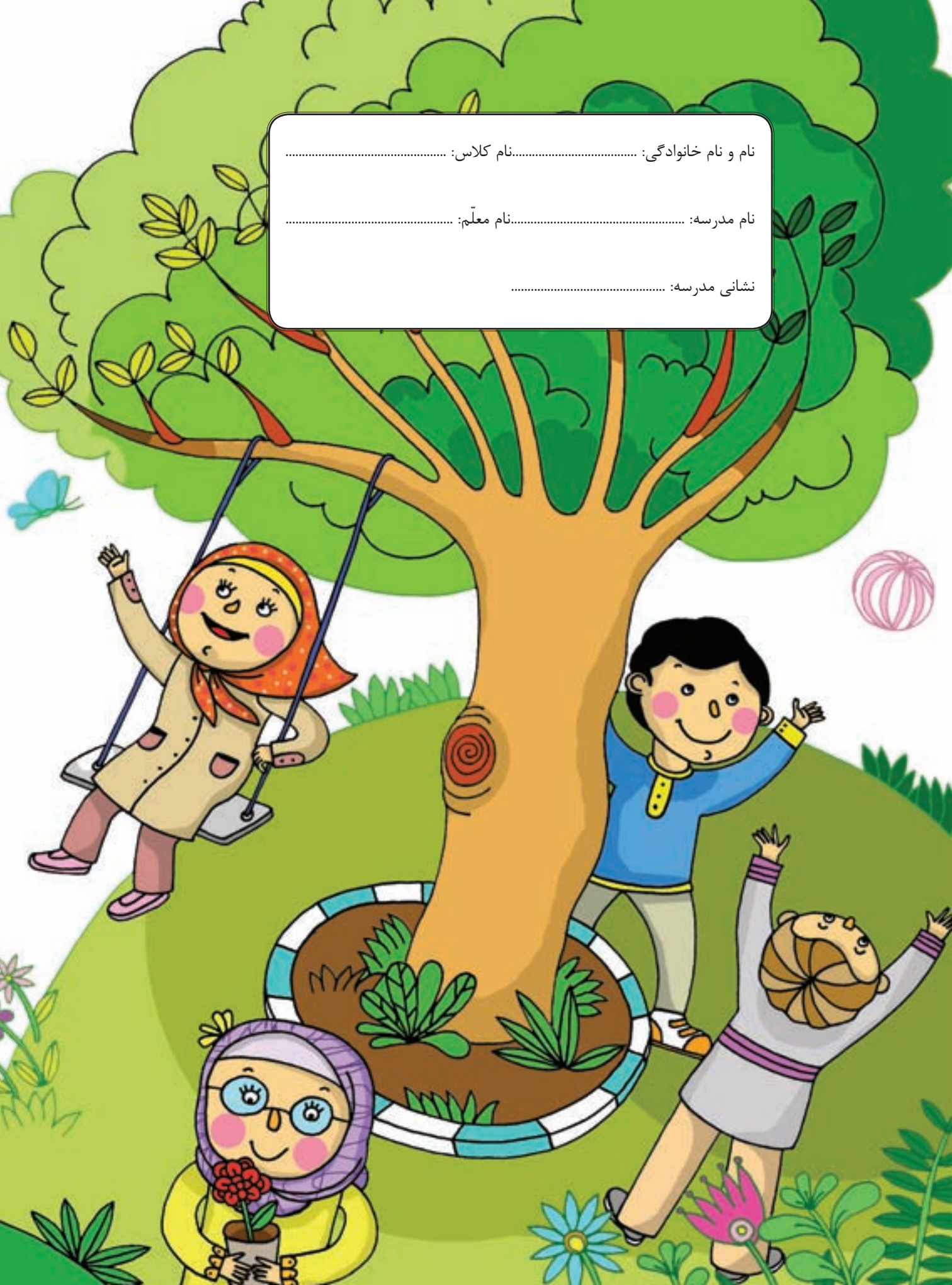
امید من به شما دبستانی هاست.
امام خمینی

نام و نام خانوادگی: نام کلاس:

نام مدرسه: نام معلم:

نشانی مدرسه:

فهرست مطالب

پیش گفتار

- ۱۴ **درس اول:** به نام خدا، بسم الله
سوره‌ی توحید
- ۲۲ **درس دوم:** نعمت‌های خدا
سوره‌ی کوثر
داستان نان
- ۳۰ **درس سوم:** خانه‌ی ما
سوره‌ی عصر
هدیه‌ی پدر بزرگ
- ۳۸ **درس چهارم:** قرآن بخوانیم
سوره‌ی ناس
مهربان‌ترین معلم
هدیه‌ی با ارزش
- ۴۸ **یادآوری ۱**
- ۵۰ **درس پنجم:** کودک مسلمان
سوره‌ی حمد
- ۶۰ **درس ششم:** مدرسه‌ی ما
سوره‌ی فلق
کلاس قرآن
- ۷۰ **درس هفتم:** پیامبران خدا
سوره‌ی نصر
کودکی حضرت موسی علیه السلام
- ۷۹ **یادآوری ۲**
- ۸۱ **درس آخر:** در تابستان نیز قرآن بخوانیم

پیش‌گفتار

امیرالمؤمنین امام علی علیه‌السلام فرمودند :

حقّ فرزند بر پدر این است که برای او، نام خوب انتخاب کند، او را با ادب و نیکو تربیت کرده و به او قرآن بیاموزد.

نهج البلاغه، ترجمه‌ی فیض الاسلام، حکمت ۳۹۱

پدر و مادر گرامی!

با اهدای سلام و آرزوی توفیق برای شما خانواده‌ی محترم، بسیار خوش‌حال و خرسندیم که فرزند پاک و دل‌بندتان به مدرسه می‌آید و توفیق دارد علاوه بر خواندن کتاب‌های فارسی، ریاضی و علوم، با کتاب خدا یعنی قرآن نیز آشنا شود و از آغاز ورود به مدرسه، کتاب خدا را بشناسد، با آن انس بگیرد، کم‌کم آن را بخواند، سخن و پیام خدا را درک کند و تا پایان عمر از سرچشمه‌ی زلال و بی‌زوال آن بهره‌گیرد و با عمل به دستورات الهی بتواند اخلاق و رفتاری قرآنی پیدا کند.

در پایه‌ی اول دبستان نوآموزان خواندن و نوشتن خطّ فارسی را توسط آموزگاران با تجربه و دلسوز می‌آموزند و به دلیل همبستگی کاملی که بین حروف و حرکات زبان قرآن و زبان فارسی وجود دارد، بدون هیچ آموزش جدیدی، می‌توانند بسیاری از عبارات و آیات قرآن را بخوانند؛ مثلاً اگر نوآموزی حروف «ک، ت، ب» و حرکت «کَ» را خوانده باشد، به راحتی می‌تواند کلمه‌ی قرآنی «کَتَبَ» را بخواند؛ در نتیجه آموزش فارسی موجب فراهم آمدن زمینه‌ی مناسب برای یادگیری روخوانی قرآن شده و آموزش قرآن نیز سبب تقویت خواندن و نوشتن فارسی می‌شود.

برای آشنایی و انس بیشتر با قرآن، نوآموزان علاوه بر آموزش روخوانی، صوت زیبای قرآن را می‌شنوند، سوره‌های کوتاه آن را با صوت خوش می‌خوانند، با برخی آداب گوش دادن و خواندن قرآن آشنا می‌شوند و بالاخره از شنیدن داستان‌های زیبا و پرمعنای قرآن لذت می‌برند.

انتظار ما از شما اولیای گرامی

۱- کودک عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به‌موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کند و با کسب موفقیت در این راه نسبت به یادگیری قرآن، هرچه بیش‌تر علاقه‌مند شود. او باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزد. او باید با مشاهده اخلاق و رفتار ما درک کند که چگونه همه سعی داریم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. او باید علاقه به قرآن، محبت، مهربانی، اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگترها بیاموزد.

۲- ما بهترین الگو برای فرزندانمان هستیم. اگر می‌خواهیم آن‌ها با قرآن کریم مأنوس شوند باید خودمان قرآن بخوانیم. سعی کنید توانایی و ارتباط خود با قرآن کریم را حداقل تا دست‌یابی به سواد قرآنی ارتقا بخشید. کسی دارای سواد قرآنی است که می‌تواند قرآن را بخواند، معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد آن را بفهمد و علاقه دارد به صورت مستمر و روزانه مقداری قرآن بخواند. برای آشنایی بیشتر با سواد قرآنی می‌توانید به سایت گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی مراجعه کنید.

۳- یادگیری تمام قسمت‌های کتاب، در کلاس و با تلاش خودِ نوآموزان انجام می‌شود، ولی خوب است در صورتی که کودک شما علاقه نشان می‌دهد، گاهی از او بخواهید آنچه در کلاس آموخته است برای شما بازگو کند. هر سوره‌ای را که آموخته است، سعی کند تا آن‌جا که می‌تواند با همان لحن و آهنگ نوار بخواند. شما نیز به هر میزانی که یادگرفته است، او را تشویق کنید و میزان خاصی از یادگیری را بر او تحمیل نکنید. تمرین در خانه، به توانایی کودکان می‌افزاید و باعث می‌شود تا شرم حضور کودکان‌اش از بین برود و به تدریج آمادگی پیدا کرده و با جرأت در حضور جمع، قرآن را به زیبایی بخواند. در صورتی که کودک شما به شنیدن و یادگیری سوره‌های قرآن علاقه نشان می‌دهد و در خانه ضبط صوت موجود است، می‌توانید با تهیه‌ی نوار ویژه‌ی دانش‌آموز، او را در یادگیری کامل‌ترین سوره‌ها یاری کنید.

۴- در زمان مناسب از کودکان بخواهید آنچه را در کلاس قرآن آموخته، در خانه برای شما بازگو کند، داستان تصاویر هر درس را برای شما تعریف کند و شما نیز با گفتن «آفرین» و گاهی با دادن هدیه‌ای او را تشویق کنید. بدانید که حتی تشویق‌های زبانی شما هیچ‌گاه از یاد و خاطره کودک نمی‌رود و زمینه رسیدن به توفیقات بیشتر را برای او فراهم می‌آورد. این کار بر مهارت سخن گفتن کودک و بر علاقه‌ی او به آموختن قرآن می‌افزاید و او را با آداب و پیام‌های قرآن بیشتر آشنا و مأنوس می‌کند.

۵- از کودکان بخواهید کلمات و عبارات قرآنی هر درس را برای شما بخواند. نوآموزان براساس سواد فارسی می‌توانند کلمات قرآن را بخوانند. در کلاس هم، معلم این کلمات و عبارات را نمی‌خواند بلکه با نشان دادن بخش‌ها، خود ایشان کلمات را می‌خوانند. بنابراین شما به هیچ وجه کلمات را برای او نخوانید، تا مبادا به تقلید از شما بازگو کند. اگر کودک شما در خواندن کلمات اشتباهی داشت از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی‌برد و آن را اصلاح کند. اگر دانش‌آموز دو ساعت تلاش کند تا چیزی را خود دریابد و کشف کند، بهتر از این است که در عرض دو دقیقه دیگران به او بگویند.

۶- در صورتی که شما با آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، در این آموزش از کتابِ درسی پیشی نگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آنچه در کتاب آمده است به کودک خود نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی کامل‌تر می‌شود.

۷- آموزگار کودک شما بسیار خوش‌حال خواهد شد که تجارب و اطلاعات خود را برای توفیق هرچه بیشتر کودکان با کمال افتخار در اختیار شما قرار دهد.

به امید آن که فرزند شما، در آینده انسانی بزرگ، با ایمان، بنده خالص خدا، خدمتگزار خلق او و باقیات صالحات برای همه ما باشد.

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ
بهترین شما کسی است که قرآن را فراگیرد و به دیگران بیاموزد.

الْمَحَبَّةُ الْبَيْضَاءُ، ج ۲، ص ۲۱۰

همکار و معلم گرامی

با اهدای سلام و آرزوی توفیق و سلامتی برای شما همکار محترم، به منظور موفقیت هرچه بیشتر در آموزش قرآن، توجه شما را به برخی نکات مهم جلب می‌نمایم. هرچند تفصیل این مطالب در کتاب راهنمای معلم ارائه می‌شود، ولی بیان مختصر این نکات، مفید است.

پیش از انجام هر کاری بر خدا توکل کنید و به لطف و رحمت او امیدوار باشید و بدانید هرکس در راه خدا تلاش کند، خدا او را راهنمایی می‌کند و همواره پشتیبان نیکوکاران است.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ
سوره عنکبوت، آیه ۶۹
توفیق در هر کاری نیازمند داشتن برنامه در انجام آن است. مهم‌ترین مسائل مربوط به آموزش این کتاب در بخش‌های زیر تقدیم می‌شود. توجه و عمل به این امور ضامن موفقیت بیشتر شماست.

اهمیت توجه به حیطه‌ی عاطفی

پیش از بیان خلاصه روش تدریس، یادآوری این نکته ضروری است که با توجه به ویژگی‌های روانی کودکان، آموزش قرآن در دوره ابتدایی - به‌ویژه در پایه‌ی اول - بر حیطه‌ی عاطفی بیش از دو حیطه‌ی مهارت و دانش تأکید می‌شود. آموزش قرآن باید از چنان فضای جذاب، شاد و آرامش‌بخشی برخوردار باشد که دانش‌آموزان مشتاقانه منتظر زنگ قرآن باشند. برای فراهم آوردن چنین شرایطی، شما همکار دلسوز ضمن بهره‌گیری از همه‌ی تجارب و علاقه خود به آموزش دانش‌آموزان، باید چند نکته را کاملاً رعایت کنید :

- ۱- سهل و آسان جلوه دادن فرایند یادگیری
- ۲- بهره‌گیری فراوان از تشویق‌های کلامی و غیرکلامی
- ۳- پرهیز از سخت‌گیری و توجه داشتن به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در دستیابی به اهداف مورد انتظار
- ۴- جذاب و فعال کردن آموزش به شیوه‌هایی؛ مانند : قصه‌گویی، مسابقات گروهی، مشارکت دادن آن‌ها در فرایند آموزش

فعالیت‌های پیش از تدریس

- ۱- مطالعه مجدد کتاب راهنمای معلم و درس مربوط از کتاب دانش‌آموز
- ۲- پیش‌بینی اهداف خاص هر درس که باید هنگام تدریس مورد تأکید بیشتری قرار گیرد.
- ۳- آماده کردن لوحه‌های درس و نصب آن‌ها در مکان مناسب
- ۴- آماده کردن ضبط‌صوت و اطمینان یافتن از سلامت آن
- ۵- همراه داشتن نوار آموزشی و مشخص کردن محل سوره موردنظر در نوار پیش از ورود به کلاس

محتوا و روش تدریس

کتاب آموزش قرآن پایه‌ی اول ابتدایی دارای ۷ درس است که هر درس در ۸ جلسه (طی ۲ جلسه در هفته) آموزش داده می‌شود. این دروس از قسمت‌های زیر تشکیل شده‌اند.

۱- تصویرخوانی: در جلسه‌ی اول هر درس تصویر یا تصاویری در ارتباط با موضوع درس آمده است. از دانش‌آموزان بخواهید با دقت به تصاویر نگاه کنند و پس از مشورت با دوستان هم گروه خود، نظرشان را درباره‌ی تصاویر بیان کنند. بدیهی است چنانچه دانش‌آموزان نتوانند ارتباط تصاویر را با موضوع درس بیان کنند آموزگار محترم با طرح پرسش‌های مناسب جهت بحث را به موضوع مورد نظر هدایت می‌کند.

۲- قرائت سوره: سوره‌های توحید، کوثر، فلق، عصر، حمد، ناس و نصر برای این بخش انتخاب و در قالب رسانه‌ی کتاب درسی، لوحه و نوار آموزشی آمده که هر کدام به گونه‌ای به کسب مهارت تدریجی خواندن قرآن کمک می‌کنند. برای تدریس هر سوره، لوحه‌ی مربوط را روی تخته نصب کنید و همراه پخش کردن نوار قرائت سوره، آیات آن را از روی لوحه نشان دهید تا دانش‌آموزان با نگاه به آن‌ها و پس از فرمان نوار به صورت دسته‌جمعی، همراه نوار بخوانند.

۳- شعر و سرود: در کتاب قرآن اول ابتدایی از اشعاری استفاده شده که درباره‌ی موضوع درس و یا درباره‌ی مفاهیم مربوط به سوره‌ها می‌باشد که علاوه بر جذابیت و تنوع در آموزش قرآن، به آشنایی اجمالی دانش‌آموزان با موضوعات درس و مفاهیم سوره‌های کتاب نیز کمک می‌کند. ضمناً می‌توان حفظ یا روخوانی سرودها را نیز به دانش‌آموزانی که به این کار ذوق و علاقه نشان می‌دهند، توصیه کرد.

۴- پیام قرآنی: یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزنده‌ی تربیتی و اخلاقی قرآن کریم، پیام‌های قرآنی است. پیام‌های قرآنی درس علاوه بر این که یادگیری قرآن را معنادار می‌کند بهترین فرصت برای مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی - یادگیری است.

آموزگار گرامی پیام هر درس را از نوار پخش می‌کند و دانش‌آموزان پس از شنیدن، آن را تکرار می‌کنند. آموزگار ترجمه‌ی پیام را برای دانش‌آموزان می‌خواند و از آن‌ها می‌خواهد تا در گروه‌های خود به کمک تصویر پیام درباره‌ی آن با یک‌دیگر گفت‌وگو کنند و آن‌گاه نظر خود را برای کلاس بگویند. آموزگار با روش پرسش و پاسخ، ایشان را با مفهوم پیام بیشتر آشنا می‌کند. هم‌چنین برای درک بهتر پیام، می‌توان از دانش‌آموزان خواست مصادیق و نمونه‌های دیگری از مفهوم پیام را بیان کنند.

لازم است آموزگار محترم از توضیح مستقیم مفهوم پیام قرآنی و یا بیان مطالب طولانی و غیرضروری خودداری کند.

۵- فعالیت‌ها: به منظور علاقه‌ی بیشتر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی نسبت به موضوع هر درس، فعالیت‌هایی مانند رنگ‌آمیزی، نقاشی، داستان‌گویی درباره‌ی تصاویر... در نظر گرفته شده است. مناسب است این فعالیت‌ها حتماً در کلاس و زیر نظر معلم گرامی انجام شود.

در ضمن پس از درس چهارم و درس هفتم جهت یادآوری و تثبیت بیشتر مطالب دروس، فعالیت‌هایی به عنوان یادآوری در نظر گرفته شده است که در یک جلسه‌ی کامل توسط دانش‌آموزان و با هدایت معلم گرامی در کلاس انجام می‌شود.

۶- داستان‌ها: در کتاب دو نوع داستان آمده است. نوع اول را دانش‌آموزان تصویرخوانی کرده و موضوع یا داستان آن‌ها را به کمک یک‌دیگر و با راهنمایی آموزگار، به زبان کودکانه تعریف می‌کنند. نوع دوم، تصاویر مربوط به داستان‌های قرآنی است مانند کودکی حضرت موسی علیه‌السلام. آموزگار این‌گونه داستان‌ها را با توجه به توضیحات کتاب راهنمای معلم به صورت جذاب برای دانش‌آموزان تعریف می‌کند.

۷- روخوانی کلمات و عبارات قرآنی: آموزش روخوانی از هفته‌ی اول ماه دی آغاز می‌شود. روخوانی کلمات و عبارات قرآنی به کمک لوحه و به صورت زیر آموزش داده می‌شود:

الف - لوحه‌ی روخوانی را روی تخته نصب کرده آن‌گاه به شیوه‌ای که در ذیل می‌آید به حرکات و حروف اشاره کنید تا دانش‌آموزان آن‌ها را دسته‌جمعی بخوانند.

ب - با توجه به شرایط کلاس و میزان توانایی دانش‌آموزان، یک یا دو بار از دانش‌آموزان بخواهید که لوحه را با اشاره‌ی صحیح معلم به بخش‌های کلمات، به طور دسته‌جمعی بخوانند. آن‌گاه از چند دانش‌آموز آماده بخواهید که هریک قسمتی از لوحه را به صورت انفرادی بخوانند.

ج - با توجه به میزان وقت باقی مانده، هریک از دانش‌آموزان چند کلمه یا یک عبارت قرآنی را از روی کتاب خود به صورت انفرادی و با صدای بلند برای کلاس می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود، خط می‌برند.

نحوه‌ی اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات

اشاره‌ی صحیح به حروف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است. این امر منجر به بازشناسی حروف و حرکات و دقت در صحیح خواندن آن‌ها و ترکیب بخش‌های کلمات توسط دانش‌آموزان می‌شود. کسب این مهارت در روخوانی قرآن، هم چون جایگاه شناخت حروف و حرکات در خواندن و نوشتن زبان فارسی و نیز مانند یادگیری چهار عمل اصلی در ریاضی، از اهمیت خاصی برخوردار است. اگر این آموزش، صحیح و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته شده است و در غیر این صورت حتی در سال‌های بالاتر نیز باید این مرحله از آموزش با دقت انجام شود.

اشاره به حروف و حرکات معمولاً به کمک خط‌بر یا وسیله‌ای مانند خط‌کش انجام می‌شود. از آن‌جا که هنگام اشاره کردن، دست یا ثابت است و یا متحرک، روش صحیح اشاره در دو بخش زیر توضیح داده می‌شود.

الف - اشاره‌ی ثابت: در این نوع اشاره، دست ثابت است. این شکل از اشاره در موارد زیر انجام می‌شود.

۱- اشاره به حرکات «ـِ» در بخش‌های دارای این گونه حرکات؛ مانند:

خُلِقَ

آموزگار با خط‌بر یا وسیله‌ی مشابه دیگری به حرکت «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «خُ»؛ ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان به جای این که بگویند «خُ» بگویند «أ». به آن‌ها تذکر می‌دهیم هر حرکت را با حرف آن بخوانند. سپس با کمی مکث به حرکت «ـِ» اشاره می‌کنیم تا دانش‌آموزان بگویند «لِ» و آن‌گاه به حرکت «ـِ» اشاره می‌شود تا آن‌ها بگویند «ق».

۲- اشاره به تنوین (ـَـِـِ) : اشاره به تنوین مانند اشاره به حرکات کوتاه است؛ یعنی برای اشاره به تنوین، دست ثابت است و به «ـَ» یا «ـِ» یا «ـِ» اشاره می‌شود، مانند :

وَلَدٌ

أَحَدٌ

حَرَجًا

در کلمه‌ی «حَرَجًا» آموزگار به «ـَ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «حَ»، سپس به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «رَ» و آن‌گاه به «ـَ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «جَن». هم‌چنین در کلمه‌ی «أَحَدٌ» آموزگار به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «دِن». در کلمه‌ی «وَلَدٌ» نیز آموزگار به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند : «دُن».

تذکر: دقت کنید فلش‌هایی که در این کلمات کشیده شده است، فقط نشان‌دهنده‌ی اشاره‌ی شما به حرکات است، نه این‌که باید این فلش‌ها را رسم کنید.

ب- اشاره‌ی متحرک : در این نوع اشاره، دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید.

۱- اشاره از حرف به سوی حرکات بلند (ا، ی، ی، و) در بخش‌های دارای این‌گونه ترکیبات، مانند :

نوحیها

آموزگار درحالی‌که به کمک خط‌پر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «نو» آن‌گاه از حرف «ح» به سوی صدای «ای» اشاره شده و آن‌ها می‌گویند «حی» و بالاخره از حرف «ه» به سوی «ا» اشاره می‌شود تا بگویند «ها».

توجه دارید که فلش‌ها فقط مسیر حرکت دست را نشان می‌دهد، نه این‌که باید این فلش‌ها رسم شود.

تذکر: اشاره به الف کوتاه (ـُ) دو حالت دارد، چنان‌چه الف کوتاه روی حرف باشد مانند کلمه «هَذَا» به آن اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «ها»؛ و چنان‌چه الف کوتاه روی پایه «ی» باشد در این صورت مثل صدای بلند اشاره می‌شود؛ مانند کلمه‌ی «هَدَى» که از حرف «د» به سوی «ـُ» اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «دا».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به سوی علامت سکون؛ مانند :

أُمَّهَلَهُمْ

آموزگار از حرکت «ـَ» به علامت «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «أُمَّ»، آن‌گاه از صدای «ـِ» به علامت «ـِ» اشاره می‌کند تا بگویند «هَلْ» و سپس از حرکت «ـِ» به علامت «ـِ» اشاره می‌شود تا بگویند «هَمْ».

۲- اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدّد مانند :

حَقّ

آموزگار درحالی که از حرکت کوتاه «هـ» به سوی علامت تشدید اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «حَقّ» آن‌گاه آموزگار پس از کمی مکث، با توجه به حرکت حرف تشدید، به صورت ثابت یا متحرک به آن حرکت اشاره می‌کند. در مورد مثال بالا با اشاره‌ی ثابت به حرکت «هـ» اشاره می‌شود و بچه‌ها می‌گویند «ق»؛ دو مثال دیگر:

لَمَّا نَجَّيْ

آموزگار در کلمه‌ی «لَمَّا» ابتدا از حرکت «هـ» به سوی علامت تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث از حرف «م» به سوی صدای «ا» اشاره می‌کند. در کلمه‌ی دوم نیز، ابتدا به حرکت «ئ» سپس از حرکت «هـ» به سوی تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث، از حرف «ج» به سوی صدای «ی» اشاره می‌شود.

نکته: وجود کمی مکث بین اشاره به بخش اول حرف مشدّد و بخش دوم آن ضروری است. این امر به خوبی به دانش‌آموزان می‌آموزد که حرف دارای تشدید در واقع دو حرف است و دو بار خوانده می‌شود.

توجه:

۱- از دانش‌آموزان بخواهید که هم‌زمان با اشاره‌ی شما، بخش‌ها و کلمات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. ممکن است برخی از دانش‌آموزان، بخش‌ها را زودتر یا دیرتر از اشاره‌ی شما بخوانند؛ از آن‌ها بخواهید با اشاره بخوانند و عقب و جلو نیفتند.
۲- در آموزش لوحه‌ها، ابتدا دانش‌آموزان به روش فوق، کلمات و عبارات را دسته‌جمعی می‌خوانند و پس از کمی تمرین، خوب است با اشاره‌ی آموزگار خواندن به صورت انفرادی نیز انجام شود. پرسش انفرادی را از دانش‌آموزان آماده‌تر آغاز می‌کنیم.

چند تذکر

در آموزش روخوانی توجه به نکات زیر ضروری است:

۱- آموزگار محترم! از خواندن کلمات بپرهیزید؛ بلکه به روش فوق کمک کنید تا خود دانش‌آموزان کلمات و عبارات را روخوانی کنند.

۲- استفاده از لوحه و اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات و خواندن بخش‌ها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی و انفرادی، مهم‌ترین نقش را در کسب مهارت روخوانی دارد و عدم توجه کافی به انجام این امر، در کسب این مهارت اختلال جدی ایجاد می‌کند.

۳- مناسب‌ترین شیوه برای خواندن کلمات، آن است که دانش‌آموز با دیدن هر بخش از کلمه، همان بخش را بلند بخواند؛ یعنی لازم نیست که دانش‌آموز ابتدا در ذهن خود، همه بخش‌های کلمه را مرور کند سپس تمام آن را یک‌جا بلند بخواند. شما با تأکید بر نحوه مناسب خواندن، دانش‌آموزان را کمک کنید تا بدون اضطراب، کلمات را به روش صحیح، شمرده و آرام بخوانند. سرعت خواندن بخش‌ها با توجه به توانایی فردی دانش‌آموزان و با تمرین، به تدریج افزایش می‌یابد.

- ۴- دانش‌آموزان برای کسب مهارت روخوانی، به فرصت کافی نیاز دارند. این فرصت را با توجه به استعدادها متفاوت آن‌ها در اختیارشان بگذارید و انتظار نداشته باشید که همه در یک زمان به مهارت موردنظر دست یابند.
- ۵- لازم نیست دانش‌آموزان لوحه‌ی درس را در یک جلسه آن‌قدر تکرار کنند تا همه‌ی آن‌ها بتوانند کلمات را به صورت روان بخوانند؛ بلکه تمرین و تکرار هر لوحه در یک جلسه به آمادگی دانش‌آموزان و شوق و رغبت آن‌ها بستگی دارد. فرصت‌های بعدی، مهارت آن‌ها را به حدانتظار می‌رساند.
- ۶- دانش‌آموزان را تشویق کنید که هر روز، درس قرآن را در خانه برای والدین خود بخوانند.
- ۷- می‌توان دانش‌آموزان را از فروردین ماه به خواندن آیات و عبارات بخش قرآن در تابستان تشویق کنیم؛ این کار به تعمیم مهارت روخوانی قرآن کمک می‌کند.

ارزشیابی

درس قرآن در پایه اول و دوم ابتدایی به صورت کیفی و توصیفی است. برای آشنایی با چگونگی انجام این ارزشیابی به دستورالعمل شماره‌ی ۳۴/۱۷۹۰/۲۴۰ به تاریخ ۱۳۸۳/۷/۲۵ مراجعه کنید. ضمناً این دستورالعمل در کتاب راهنمای معلم آموزش قرآن پایه اول ابتدایی کد ۵۳/۱ در بخش پیوست‌ها آمده است.

اهداف مورد نظر: تا پایان سال تحصیلی از هر دانش‌آموز انتظار می‌رود به توانایی‌های زیر دست یابد:

- ۱- در جمع خوانی سوره‌های کتاب درسی شرکت کند.
 - ۲- دو سوره دل‌خواه کتاب را، از حفظ بخواند.
 - ۳- کلمات و عبارات قرآنی را به صورت شمرده یا حداقل بخش بخش از روی کتاب درسی بخواند.
 - ۴- در گفت‌وگوی کلاسی درباره‌ی پیام‌های قرآنی مشارکت نماید و بتواند برخی مصادیق آن‌ها را به زبان ساده بازگو کند.
- هر دانش‌آموزی که به این توانایی‌ها دست یابد حداکثر امتیاز را به دست آورده است. بدیهی است بیشتر دانش‌آموزان به توانایی بیش از این خواهند رسید.

توصیه‌ها

- برای ایجاد علاقه و انس بیشتر دانش‌آموزان به آموزش قرآن، به نکات زیر توجه داشته باشید:
- ۱- زنگ آموزش قرآن از جذابیت و شادی مناسب برخوردار بوده و از هرگونه اضطراب و دل‌نگرانی به دور باشد.
 - ۲- از تشویق‌های زبانی و غیرزبانی مناسب بهره بگیرد.
 - ۳- با دعوت از اولیای محترم به‌ویژه مادران عزیز دانش‌آموزان به مدرسه، آن‌ها را با اهداف و شیوه‌های آموزش قرآن و حداکثر اهداف مد نظر آشنا کنید، تا ایشان نیز به شیوه مناسب، همکار شما در خانه باشند.
 - ۴- از فرصت‌های مناسب برای انجام توصیه شورای عالی آموزش و پرورش مبنی بر استفاده از سه تمرین ده دقیقه‌ای در سه روز هفته، علاوه بر یک ساعت آموزش قرآن، برای یادآوری، تمرین و تکرار آموخته‌های قرآنی دانش‌آموزان، به بهترین وجه بهره جوید.

آموزگاران، کارشناسان محترم، والدین گرامی و دانش‌آموزان عزیز می‌توانند برای هرگونه اظهارنظر و ارائه‌ی پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه‌ی درسی و کتاب‌های آموزش قرآن با گروه قرآن به نشانی زیر تماس بگیرند.

پیشاپیش از همکاری و تلاش همه‌ی عزیزان سپاس‌گزار می‌شود.

وب‌گاه (سایت) <http://quran-dept.talif.sch.ir>

پیام‌نگار (ایمیل) quran-dept@talif.sch.ir